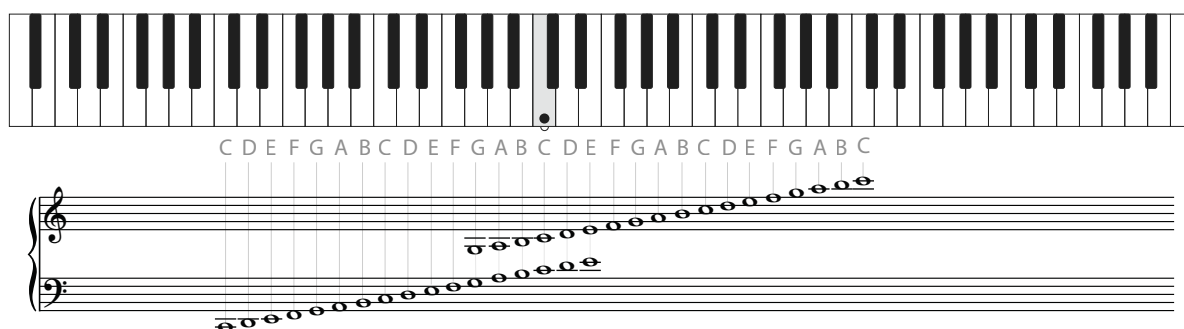

OVERZICHT VAN DE GEBRUIKTE NOTEN IN DEEL 1

SPELEN MET AKKOORDEN IN THEORIE EN PRAKTIJK

MUZIEKLESSEN VOOR PIANO EN KEYBOARD

DEEL 1 - BASISVAARDIGHEDEN

Alles voor een goede start	3
Wat zijn akkoorden	3
Akkoordsymbolen	4
Akkoorden op de notenbalk	4
Tonen, noten en akkoorden	5
Het klavier	6
De centrale C	8
De toonladder van C	9
De noot C in het notenschrift	10
Vingerzetting	11
Pedalen	12
Toonafstanden - het octaaf	14
Toonafstanden - de kwint	15
Toonafstanden - de grote terts	17
Het C-akkoord	18
De liggingen van het C-akkoord	19
Tempo, maat en ritme	20
Mineur- en majeurakkoorden	21
Het A-mineurakkoord	22
De liggingen van Het A-mineurakkoord	23
Stemvoeringen voor A-mineur	24
Het D-mineurakkoord	26
De liggingen van Het D-mineurakkoord	27
Stemvoeringen voor D-mineur	28
Oefeningen met D-mineur	29
Het G-akkoord	30
De liggingen van het G-akkoord	31
Stemvoeringen voor G	32
Oefeningen met het G-akkoord	33
Melodie en akkoorden	34

Abel & Hommes
Spelen met akkoorden in theorie en praktijk
Deel 1 - Basisvaardigheden

Redactie Jannet Fink
Vormgeving Studio Het Hogeland

Vijfde druk juli 2025
Eerste druk december 2024

ISBN 9789079735761

Muziektechniek, muzieklessen, muziekonderwijs
NUR 668/667 Bladmuziek / Muziekinstrumenten en -techniek
BISAC MUS016000 MUSIC / Instruction & Study / Exercises
BISAC MUS023030 MUSIC / Musical Instruments / Piano & Keyboard

Deze uitgave is eerder verschenen onder de titel Begeleiden voor piano en keyboard

Een uitgave van Elmtree and Waters Publishing Nederland
www.elmwaters.com

© 2025 Elmtree and Waters, Iebele Abel en Hanna Hommes. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door printouts, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

BASISVAARDIGHEDEN

ALLES VOOR EEN GOEDE START

Welkom bij het eerste deel van *Spelen met akkoorden in theorie en praktijk*! Aan de hand van 80 korte oefeningen leer je stap voor stap alles wat je nodig hebt voor het spelen van piano of keyboard. De oefeningen en de theorie zijn geschikt voor iedereen die (beter) piano wil leren spelen: voor de absolute beginner, maar ook om je kennis en techniek bij te schaven. In dit eerste deel komen aan de hand van vier akkoorden alle basisbegrippen aan de orde die van belang zijn voor iedere pianist, vanaf het allereerste begin. Geen enkele stap wordt overgeslagen, waardoor je essentiële muzikale begrippen op een heldere en logische manier leert doorgronden. Aan de hand van praktische oefeningen krijg je een breed scala aan muzikale vaardigheden en muziektheorie onder de knie.

De methode is geschikt voor zelfstudie en muziekonderwijs. Na het doorlopen van alle drie delen kun je moeiteloos variëren met verschillende manieren van akkoorden spelen, bij welke muziek dan ook. Je begrijpt de taal van muziek, zodat je met musici in allerlei stijlen kunt meespelen.

Anders dan veel andere methoden, leer je in deze serie niet alleen akkoordsymbolen lezen en spelen, maar laten we ook zien hoe deze akkoorden worden weergegeven in notenschrift. Zo leg je een solide basis voor vrijwel alle muziekgenres.

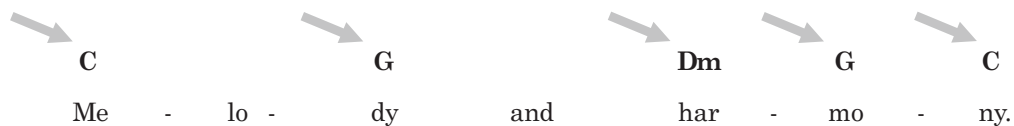
WAT ZIJN AKKOORDEN

Een akkoord is een samenklank van meerdere tonen. Op de piano speel je een akkoord door twee of meer toetsen tegelijk of na elkaar aan te slaan.

Akkoorden hebben in de muziek verschillende functies. Het ondersteunen van melodieën is een belangrijke functie, maar akkoorden bepalen vaak ook de structuur en harmonie van een muziekstuk. Componisten en songwriters gebruiken combinaties van akkoorden om bepaalde sferen en emoties op te roepen. Ook geven akkoorden jou als pianist of toetsenist informatie over welke noten je kunt gebruiken in samenspel met anderen. In bladmuziek staat vaak aangegeven welke akkoorden je op bepaalde momenten moet gebruiken. Dat kan op twee manieren: door middel van **noten op een notenbalk** of met **akkoordsymbolen**. In deze methode gebruiken we beide manieren.

AKKOORDSYMBOLLEN

De eenvoudigste vorm van bladmuziek met akkoorden is de zogenaamde 'lead-sheet'. Dit is de tekst van een lied met daarboven akkoordsymbolen. Akkoordsymbolen beginnen altijd met een letter. In het volgende voorbeeld (je hoeft nog niet te begrijpen wat er precies staat) zijn de akkoordsymbolen **C**, **G** en **Dm** aangegeven met een pijl:

Bij bovenstaand voorbeeld is niet duidelijk wat de melodie is. Daarom wordt de melodie vaak met behulp van muzieknoten genoteerd op een notenbalk. We schrijven dan de akkoordsymbolen boven de notenbalk:

A musical notation example showing the melody on a staff. The staff is in 4/4 time. The melody consists of quarter notes: C4, E4, G4, F#4, E4, D4, C4. The lyrics "Me - lo - dy and har - mo - ny." are written below the staff. The chords C, G, Dm, G, and C are written above the staff, corresponding to the measures.

Dit muziekfragment bestaat uit drie regels. Van boven naar beneden:

1. een regel met de akkoordsymbolen: **C**, **G**, **Dm**, **G** en **C**
2. een notenbalk met noten voor de zangmelodie
3. een regel met de gezongen tekst (de 'lyrics')

AKKOORDEN OP DE NOTENBALK

Akkoorden kunnen worden geschreven als noten op een notenbalk. Kijk maar eens naar hetzelfde muziekfragment, maar nu aangevuld met twee notenbalken voor piano of keyboard.

A musical notation example showing the piano/keyboard accompaniment. The piano part is written on two staves (treble and bass clef). The chords C, G, Dm, G, and C are written above the piano part. The lyrics "Me - lo - dy and har - mo - ny." are written below the piano part. The piano part consists of whole notes: C4, E4, G4, F#4, E4, D4, C4.

Dit muziekfragment bestaat uit vijf regels:

1. een regel met de akkoorden C, G, Dm, G en C
2. een notenbalk met noten voor de zangmelodie
3. een regel met de gezongen tekst
4. een notenbalk voor de rechterhand van de piano of keyboard
5. een notenbalk voor de linkerhand van de piano of keyboard

De akkoordsymbolen op regel 1 zijn bedoeld voor begeleidingsinstrumenten zoals toetsen, bas of gitaar, die aan de hand van de akkoordsymbolen kunnen improviseren. De pianist of toetsenist kan ook precies de noten spelen die op regel 5 en 6 staan.

In deze methode ligt de nadruk op akkoordsymbolen leren lezen en spelen, maar we maken je stap voor stap ook wegwijs in het notenschrift. Notenschrift is niet per se nodig om akkoorden te spelen, maar het kan wel handig zijn om bijvoorbeeld bepaalde ritmes te herkennen. Daarom gebruiken we bij de oefeningen akkoordsymbolen én notenbalken.

Voordat we dieper op akkoorden ingaan, kijken we naar wat noten precies zijn.

TONEN, NOTEN EN AKKOORDEN

Een toon is een klank met een bepaalde toonhoogte. Hoewel de woorden ‘toon’ en ‘noot’ vaak door elkaar worden gebruikt, is er een subtiel verschil. De ‘toon’ is het geluid dat je hoort, terwijl een ‘noot’ een teken of letter is dat zegt welke toon je moet spelen of zingen. De bolletjes op de notenbalken noemen we bijvoorbeeld noten. Akkoorden bestaan uit meerdere noten.

We verwijzen met letters naar noten en akkoorden. We kunnen met de letter C verwijzen naar de noot C, maar ook naar een C-akkoord. Wanneer we de letter C gebruiken voor een akkoord, dan geven we daarmee aan dat de C de belangrijkste toon is van het akkoord. We noemen deze toon de **grondtoon van het akkoord**.

Om duidelijk onderscheid te maken tussen noten en akkoordsymbolen, gebruiken we in deze methode voor noten en akkoordsymbolen een ander lettertype. Bijvoorbeeld: **C** verwijst naar het C-akkoord en **C** naar de noot C.

In de muziek kennen we acht zogenaamde **stamtönen**. Dit zijn de witte toetsen op de piano. Ze worden aangeduid met de letters **A-B-C-D-E-F-G**. Deze letters noemen we ‘notennamen’ en worden vaak kortweg ‘noten’ genoemd.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DE CENTRALE C

Met de witte toetsen op het klavier spelen we de stamtonen. Gaandeweg de oefeningen zul je alle stamtonen leren. We beginnen met de **C**, dit is altijd een **witte toets**, die direct **links van twee zwarte toetsen** ligt. Een handig ezelsbruggetje om dit te onthouden is: “Links van de twee zit de C.”

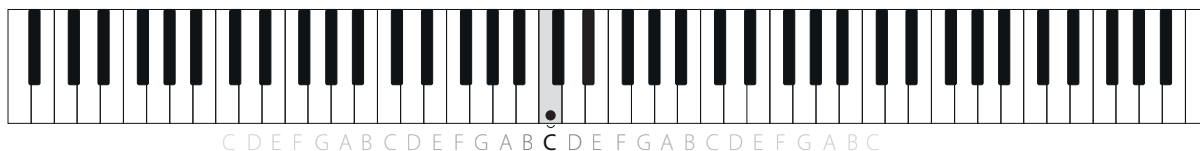

Onder het klavier hebben we de notennamen van alle witte toetsen gezet. Zoals je ziet, herhaalt de reeks telkens **A-B-C-D-E-F-G**.

De witte toets met de notennaam C die op de piano in het midden van het klavier ligt, noemen we de **centrale C**. Een piano heeft altijd 88 toetsen. Een keyboard heeft tussen de 88 en 25 toetsen. De oefeningen in dit boek zijn geschikt voor piano en keyboards met minimaal 61 toetsen. Zoek op jouw piano (of keyboard) de **centrale C** en sla deze aan:

OEFeNING 8

88 toetsen (piano)

76 toetsen

61 toetsen

49 toetsen

37 toetsen

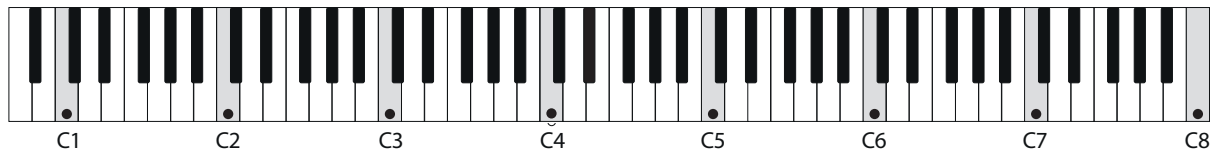

25 toetsen

Op het klavier vinden we meerdere toetsen met de notennaam **C**, elk met een andere toonhoogte. Zoals je ziet is op een piano met 88 toetsen de **centrale C** de vierde **C** op het klavier. De **centrale C** wordt daarom ook wel aangegeven als **C4**. Zoek alle C's en sla deze aan:

OEFENING 9

Hoewel de toonhoogte van de verschillende C's verschilt, lijken de tonen sterk op elkaar. Dit komt doordat de opeenvolgende C's steeds een verdubbeling zijn van de vorige: de **C5** is bijvoorbeeld precies twee keer zo hoog als de **C4**.

DE TOONLADDER VAN C

Je vraagt je misschien af waarom we beginnen met het leren van de **C** en waarom niet 'gewoon' met de **A**.

Wanneer je op het klavier met de witte toetsen van **C** naar de volgende **C** speelt, hoor je **de toonladder van C**. Probeer de toonladder van **C** maar eens te spelen:

OEFENING 10

Waarschijnlijk heb je deze toonladder wel eens gehoord. Het is de toonladder van het bekende **do-re-mi-fa-sol-la-ti-do**. In de muziektheorie wordt de toonladder van **C** vaak gebruikt als basis.

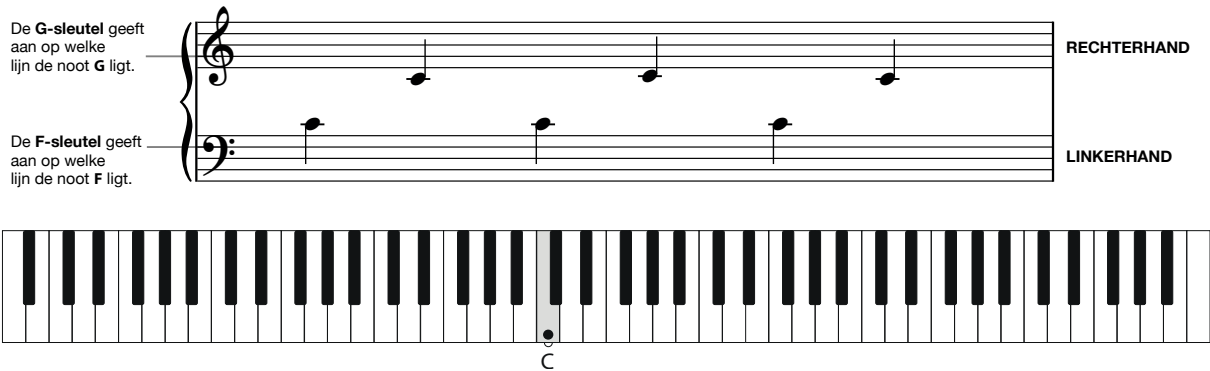
DE NOOT C IN HET NOTENSCHRIFT

Pianomuziek gebruikt twee notenbalken: één voor de linkerhand (onderste balk) en één voor de rechterhand (bovenste balk). Beide balken beginnen met een **sleutel**. De bovenste balk begint met de G-sleutel , de onderste met de F-sleutel . Deze sleutels geven aan waar je de noten op de notenbalk kunt vinden. Omdat de noten voor beide handen op verschillende plaatsen staan, oefenen we dit door de **centrale C** om en om met de linker- en rechterhand te spelen. De twee notenbalken zijn met een accolade verbonden en worden samen van links naar rechts gelezen. Speel in onderstaande oefening dezelfde noot C eerst met de linkerwijsvinger, dan met de rechterwijsvinger, enzovoort:

OEFENING 11

De **G-sleutel** geeft aan op welke lijn de noot **G** ligt.

De **F-sleutel** geeft aan op welke lijn de noot **F** ligt.

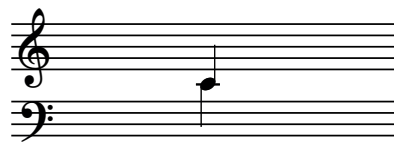

RECHTERHAND

LINKERHAND

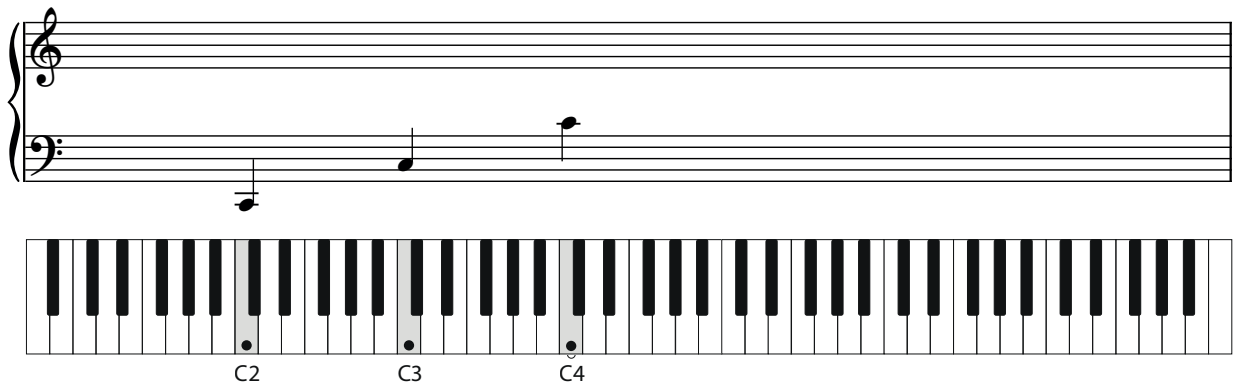
C

Ook al speel je met beide handen dezelfde toets op het klavier, de bolletjes van de noten voor de linker- en rechterhand hebben een andere plaats op de notenbalk. Deze plaats is volkomen logisch voor de **centrale C**: de noot staat keurig 'centraal' tussen de beide balken:

Speel in de volgende oefening de C's voor de linkerhand. Je begint met de noot **C2** en eindigt met de noot **C4**. Zoals je ziet, ligt een hogere noot hoger op de notenbalk. Neem bij alle oefeningen de tijd. Oefen tot je ze vloeiend kunt spelen!

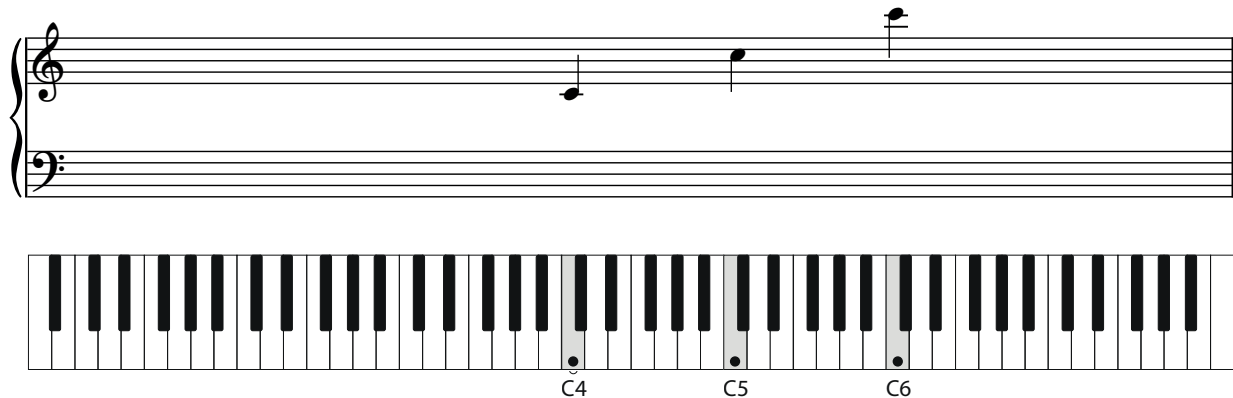
OEFENING 12

C2 C3 C4

Speel nu de noten voor de rechterhand op de bovenste notenbalk. Je begint met de C4 en eindigt met de C6:

OEFENING 13

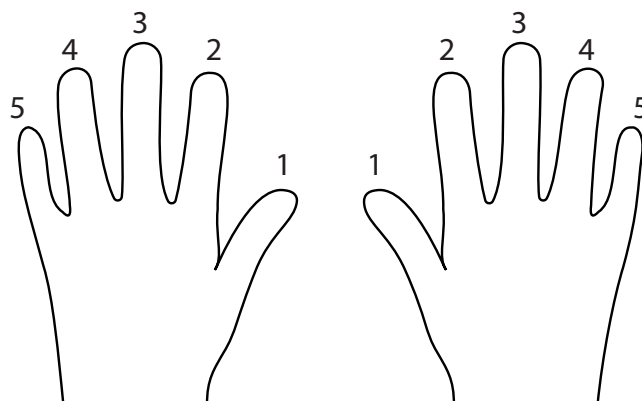

Voor alle oefeningen geldt dat je niet snel hoeft te spelen. Probeer de noten wel zo regelmatig mogelijk te spelen. Neem bij alle oefeningen de tijd. Oefen tot je de oefening vloeiend kunt spelen. Je hoeft niet per se 'van blad' te spelen. Als je een oefening liever uit het hoofd leert is dat ook prima. Bladmuziek is slechts een hulpmiddel om uit te leggen hoe een oefening of stukje muziek bedoeld is. Probeer daarom altijd eerst te begrijpen wat er staat, en begin dan pas met spelen.

Het spelen met twee handen kan - zeker in het begin - best lastig zijn. Zie de linker- en rechterhand als twee verschillende instrumenten, die vloeiend samen moeten leren spelen. Dat vereist veel oefening. Gelukkig kan het spelen makkelijker worden met de juiste **vingerzetting**.

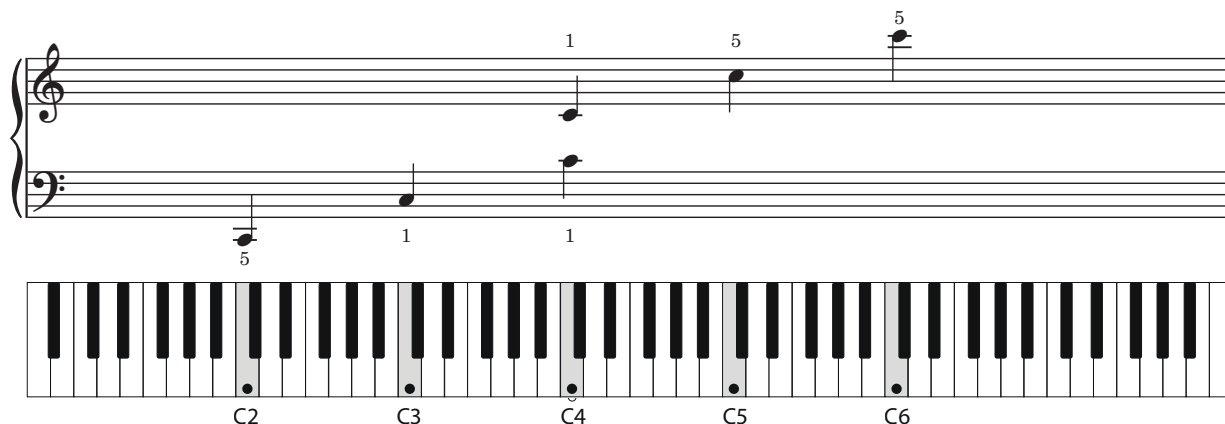
VINGERZETTING

In de volgende oefening speel je de noten uit de vorige oefeningen, maar nu meteen achter elkaar. We hebben bij alle noten nummers gezet. Deze nummers geven aan met welke vinger je de noot het efficiëntst en soepelst kunt spelen. We noemen dit vingerzetting. Bij vingerzetting is de duim altijd nummer 1 en de pink nummer 5.

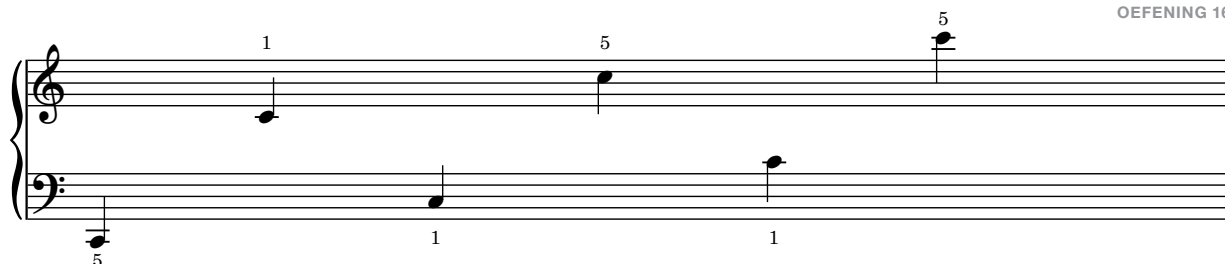
Probeer de volgende oefening met vingerzetting net zo lang te doen totdat je het 'automatisch' moeiteloos en regelmatig kunt spelen. Het hoeft niet snel, maar zorg ervoor dat je iedere noot even lang laat klinken. Links speel je met de pink C2, met de duim C3 en met de duim óók C4; daarna speel je rechts met de duim opnieuw de C4, met de pink C5 en met de pink óók C6:

OEFENING 14

Probeer ook de volgende oefening net zo lang te doen totdat het je het 'automatisch' goed en regelmatig kunt spelen. De vingerzetting is voor beide handen hetzelfde, maar je speelt nu beide handen om en om:

OEFENING 16

PEDALEN

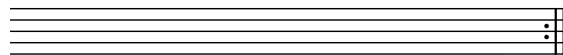
Een piano heeft twee of drie pedalen die je met je voet kunt bedienen. Ook op een keyboard kun je meestal één of meer pedalen aansluiten. Vooral het rechterpedaal wordt veelvuldig gebruikt. Dit is het zogenaamde **sustainpedaal**.

'Sustain' is het Engelse woord voor doorklinken. En dat is precies wat dit pedaal doet. Wanneer je het sustainpedaal gebruikt, klinkt de noot die je speelt door. Ook als je de toets loslaat.

In de volgende oefening gebruik je het rechterpedaal op het teken , wanneer je de eerste noot speelt. Je laat het pedaal weer los op het teken . Probeer bij de volgende oefening het pedaal rustig met je voet te bedienen en luister naar de klank.

We gaven eerder de definitie van een akkoord: **een akkoord is een samenklank van meerdere noten**. Wanneer je het sustainpedaal gebruikt terwijl je verschillende noten na elkaar speelt, zullen al deze noten blijven doorklinken. Wat je hoort bij het gebruik van het pedaal is een samenklank van meerdere tonen!

Een ander teken dat we vaak in oefeningen gebruiken is het herhalingsteken. Dit teken bestaat uit twee punten vóór de eindstreep van de notenbalk:

Het herhalingsteken geeft aan dat je alle noten voor het teken nog een keer moet spelen.

We willen je aanmoedigen de oefeningen gelijkmatig zacht te spelen. We geven dit aan met het teken ***p***, dat staat voor het Italiaanse woord 'piano' ('zacht'). Zacht spelen is moeilijker dan de toetsen 'gewoon' aanslaan, maar het zal je techniek op den duur sterk verbeteren.

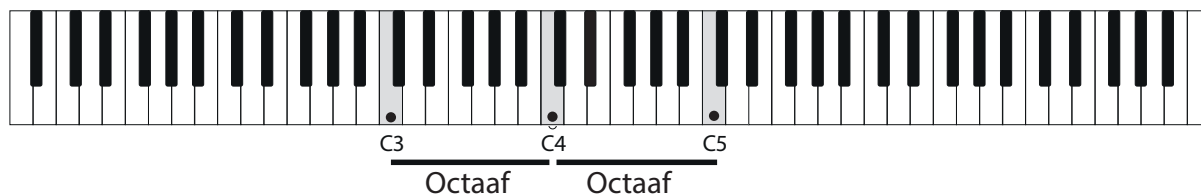
In onderstaande oefening gebeurt veel! Bij iedere noot staat de vingerzetting, je speelt 'piano' en je herhaalt de oefening één keer. Ook gebruik je de pedalen. Oefen net zolang totdat je alles wat in de oefening staat, tegelijk kunt spelen:

TOONAFSTANDEN - HET OCTAAF

Het verschil in toonhoogte tussen twee noten noemen we **toonafstand** of **interval**.

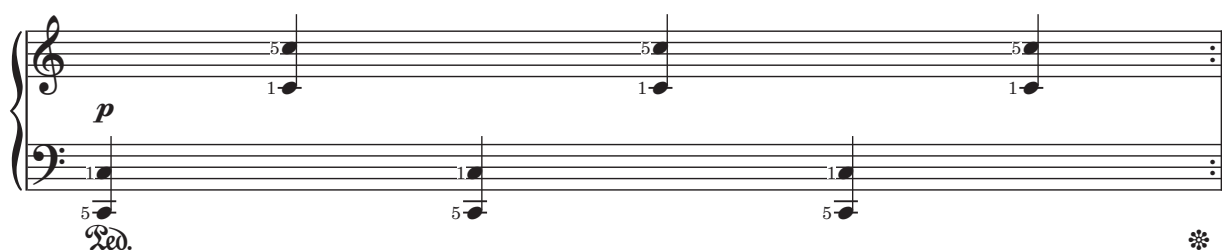
De toonafstand tussen de noten **C3** en **C4** noemen we een **octaaf**, hieronder aangegeven met een zwarte lijn. Evengoed is ook de afstand tussen de noten **C4** en **C5** een octaaf. Speel in de volgende oefening de noten **C3** en **C4** tegelijk met je linkerhand. Speel daarna de noten **C4** en **C5** met je rechterhand.

OEFENING 19

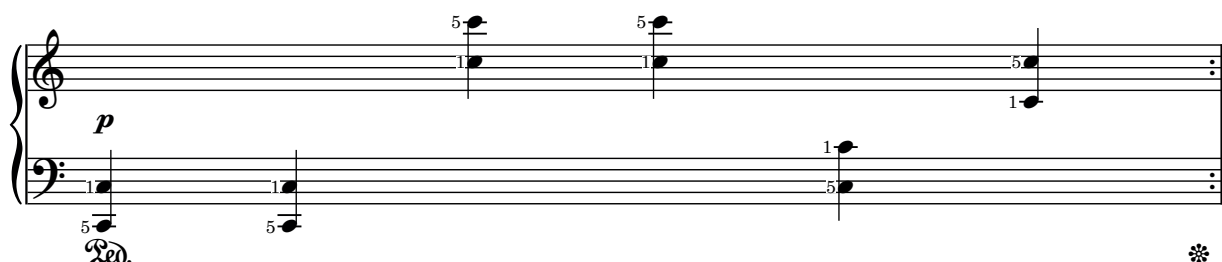
Speel in de volgende oefening twee noten tegelijkertijd. In het notenschrift zetten we noten die je tegelijk moet spelen altijd recht onder elkaar. De vingerzetting hebben we aangegeven met cijfers vóór de noten. Eerst speel je met je linkerhand **C2** en **C3**. Daarna speel je met je rechterhand **C4** en **C5**. Je gebruikt dus voor beide handen steeds de pink en de duim:

OEFENING 20

Neem de tijd om de volgende oefening zo zacht en regelmatig mogelijk te spelen. Links begint met **C2** en **C3**. Rechts speelt **C5** en **C6**. Daarna speelt links **C3** en **C4**. Rechts sluit af met **C4** en **C5**. Maak er muziek van!

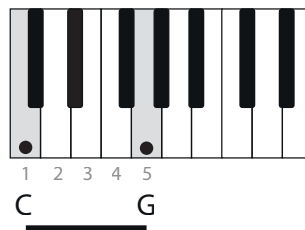
OEFENING 21

TOONAFSTANDEN - DE KWINT

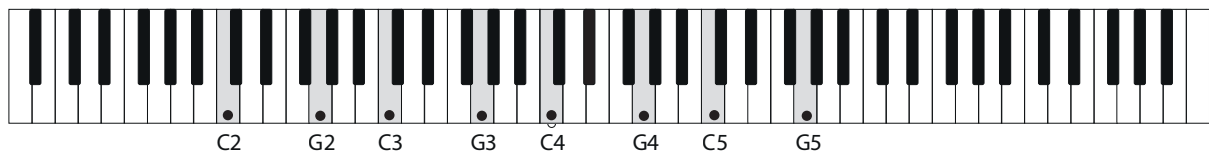
Voor het menselijk gehoor klinken octaven opvallend natuurlijk en evenwichtig. Het octaaf is dan ook het meest harmonieuze interval in muziek. Dit komt doordat een octaaf precies twee keer zo hoog (of zo laag) klinkt.

Na het octaaf klinkt de **kwint** het meest harmonisch. 'Quintus' is het Latijnse woord voor 'vijfde'. De kwint is dan ook het interval dat, geteld vanaf de C, vijf witte toetsen verder ligt. Dit is de G:

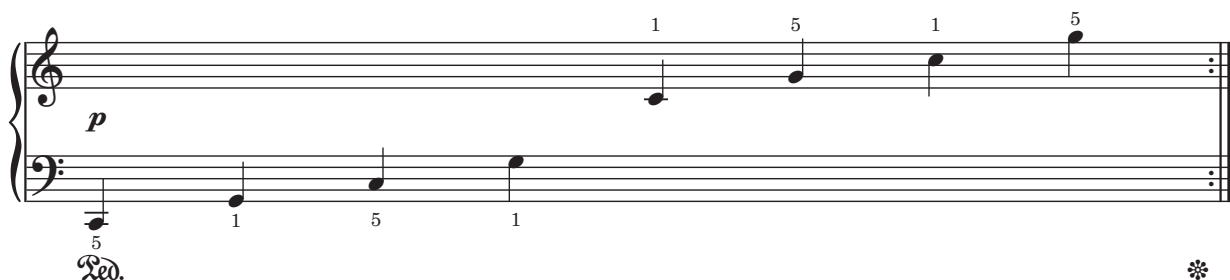
Zoek en speel onderstaande combinaties van de C en de G op het klavier:

OEFENING 22

Speel de kwint C-G als losse noten over vier octaven:

OEFENING 23

Wanneer we een akkoord spelen waarvan de kwint C-G de basis vormt, is de C de grondtoon van het akkoord. In rock en pop wordt voor dit akkoord vaak het akkoordsymbool **C⁵** gebruikt. De C in dit symbool zegt dat de C de grondtoon van het akkoord is; de ⁵ geeft aan dat de tweede noot in het akkoord een kwint vormt met de C: dit is dus een G.

De verwantschap tussen de tonen die een kwint vormen is zo sterk, dat we een kwint ook wel een ‘powerchord’ noemen. Powerchords klinken vol, direct en krachtig. Dit is duidelijk te horen wanneer we ze met enige nadruk achter elkaar spelen. Daarom zetten we aan het begin van de volgende oefening het teken *f*, dat staat voor ‘forte’. ‘Forte’ is Italiaans voor ‘sterk’ en zegt dat je de muziek luid moet spelen.

Bij de volgende oefening schrijven we het akkoordsymbool C^5 slechts één keer boven de muziek, terwijl we dit akkoord in het notenschrift acht keer spelen over verschillende octaven:

OEFENING 24

We schrijven het akkoordsymbool maar één keer omdat het akkoordsymbool simpelweg zegt *dat* de noten uit het C^5 akkoord gespeeld moeten worden, *maar niet op welke manier*. Dat is het grote verschil met notenschrift, waarin precies staat *hoe* de muziek gespeeld moet worden. Akkoordsymbolen worden gebruikt bij het improviseren, maar helpen ook bij het lezen van muziek: ze maken namelijk met één teken duidelijk welke noten je in de begeleiding van de muziek kunt spelen.

In de volgende oefening spelen we eerst zes losse noten die horen bij het powerchord C^5 en daarna spelen we twee keer het powerchord C^5 . We spelen nu weer zachter ('piano'). Merk op dat we bij de laatste twee akkoorden een andere variant voor de vingerzetting hebben gebruikt. We plaatsen de vingerzetting hier boven en onder het akkoord, in plaats van ernaast.

OEFENING 25

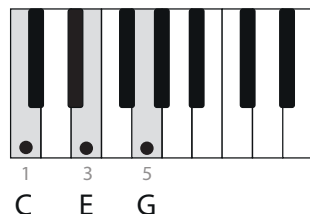
DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

HET C-AKKOORD

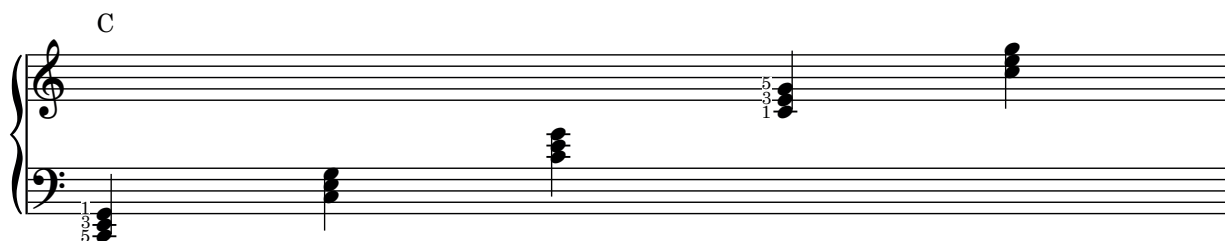
De grondtoon vormt met de tonen die daar een terts en een kwint boven liggen **een drieklank**. Probeer deze met zowel je rechter- als linkerhand te spelen:

OEFENING 30

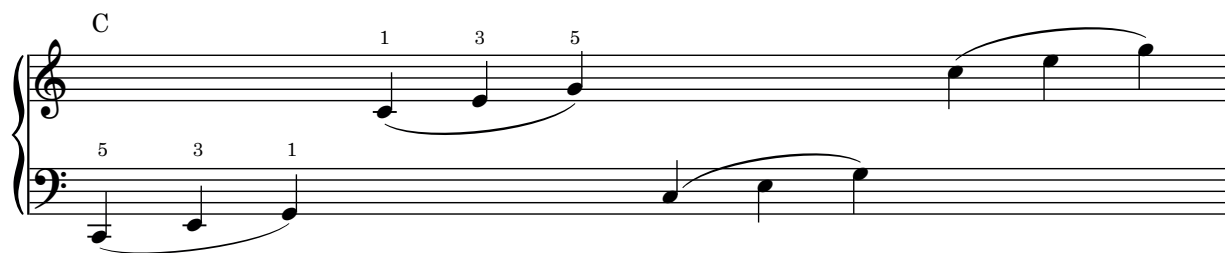
De drieklank met als grondtoon de **C** noemen we de drieklank van C, of simpelweg het **C-akkoord**. Dit akkoord bestaat altijd uit de noten **C-E-G**. In onderstaande oefening spelen we het **C-akkoord** over verschillende octaven. Omdat de vingerzetting voor de akkoorden steeds hetzelfde is, plaatsen we voor iedere hand maar één keer de vingerzetting.

OEFENING 31

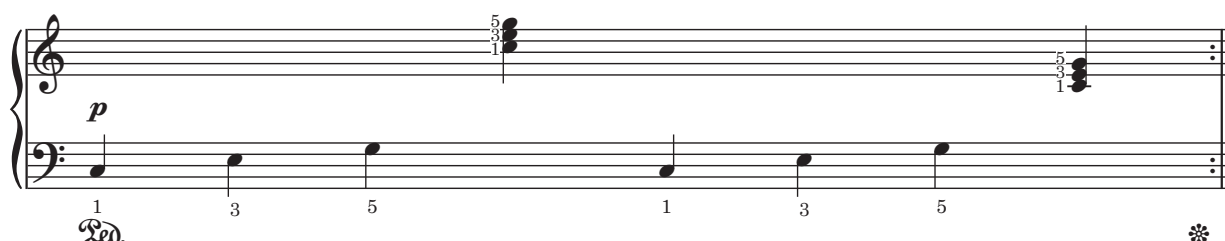
Akkoorden waarbij we alle noten **tegelijk** spelen – zoals hierboven – noemen we **blokakkoorden**. Wanneer we de noten van een akkoord **na elkaar** spelen – zoals hieronder – noemen we dat een **gebroken akkoord**:

OEFENING 32

De volgende oefening combineert blokakkoorden ('verticale' akkoorden) voor de rechterhand met gebroken ('horizontale') akkoorden voor de linkerhand:

OEFENING 33

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

MINEUR- EN MAJEURAKKOORDEN

Tot nu toe hebben we steeds noten gespeeld uit de drieklank van C. Stel, we willen een drieklank spelen met als grondtoon de A. We gebruiken in dit voorbeeld alleen de witte toetsen. We krijgen dan de drieklank A-C-E:

Vergelijken we deze drieklank met de drieklank van C, dan is er een klein, maar belangrijk verschil. De drieklank A-C-E heeft een **kleine terts** A-C. De drieklank van C heeft de **grote terts** C-E. Het verschil tussen een grote of een kleine drieklank wordt bepaald door de terts.

Als je let op het aantal toetsen (inclusief de zwarte toetsen), is het verschil tussen een grote en kleine drieklank duidelijk te zien. Tussen de terts A-C liggen twee toetsen; tussen de terts C-E liggen drie toetsen. De toonafstand is niet alleen hoorbaar, maar ook zichtbaar kleiner:

Omdat de toonafstand A-C een kleine terts is, noemen we de drieklank A-C-E ook wel **A-klein**. Veel vaker zeggen we **A-mineur**. ‘Mineur’ is het Franse woord voor ‘klein’.

De drieklank van C noemen we ook wel **C-groot**. ‘Groot’ is in het Frans ‘majeur’. Daarom zeggen we ook wel **C-majeur**. In de praktijk worden de termen ‘groot’ of ‘majeur’ meestal weggelaten.

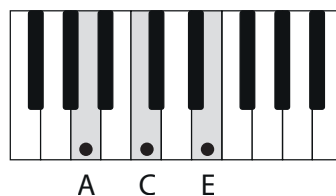
Bij akkoordsymbolen wordt voor een mineurakkoord de letter **m** toegevoegd aan het symbool. Voor **A-mineur** is het akkoordsymbool dus **Am**.

Bij akkoordsymbolen is er geen teken voor majeur. Bij majeurakkoorden wordt alleen de letter van de grondtoon gebruikt. Het symbool **C** betekent dus altijd **C-majeur**.

Wanneer op papier **C-Am-C** staat, zeggen musici: “We spelen C, A-mineur, C.”

HET A-MINEURAKKOORD

Het A-mineurakkoord heeft als symbool **Am**. Het bestaat uit de grondtoon **A**, de kleine terts **A-C** en de kwint **A-E**. De A ligt twee toetsen lager dan de C:

In de volgende oefening zie je alle noten van het **Am**-akkoord op het klavier. Speel de noten met de aangegeven vingerzetting:

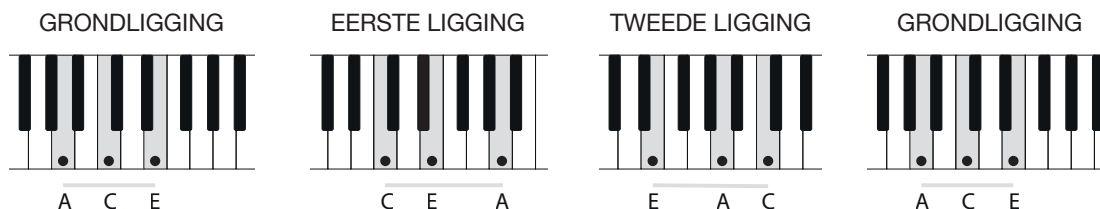
OEFENING 38

Speel de noten met de aangegeven vingerzetting. De linkerhand houdt de noot een hele maat aan. Bij het rustteken $\}$ speelt de rechterhand niet:

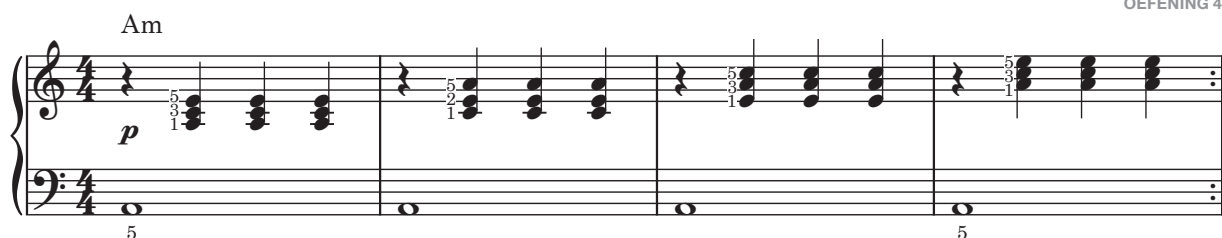
OEFENING 39

DE LIGGINGEN VAN HET A-MINEURAKKOORD

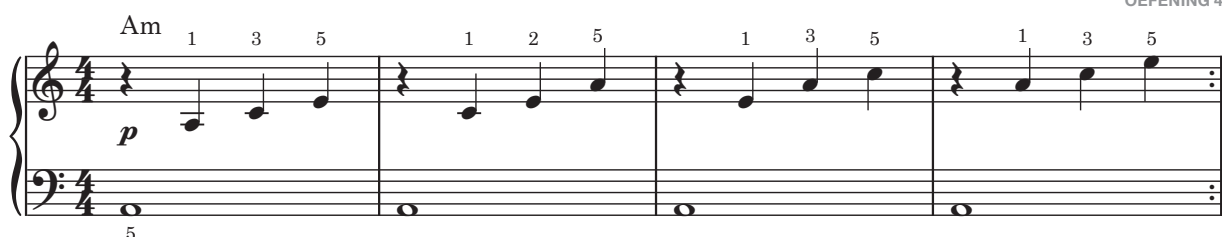
Bestudeer en oefen de verschillende liggingen. Merk op dat je na de tweede ligging weer uitkomt bij de grondligging, maar dan een octaaf hoger. In de oefeningen speel je met de linkerhand steeds dezelfde basnoot; dit is de grondtoon. Met je rechterhand speel je de verschillende liggingen. Let goed op de verschillende vingerzettingen.

OEFENING 40

OEFENING 41

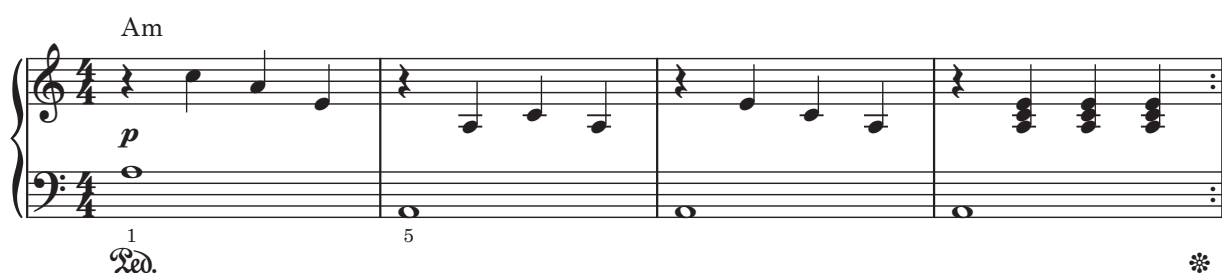

OEFENING 42

In onderstaande oefening speel je een melodische lijn met noten uit het Am-akkoord. Bepaal zelf de vingerzetting:

OEFENING 43

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

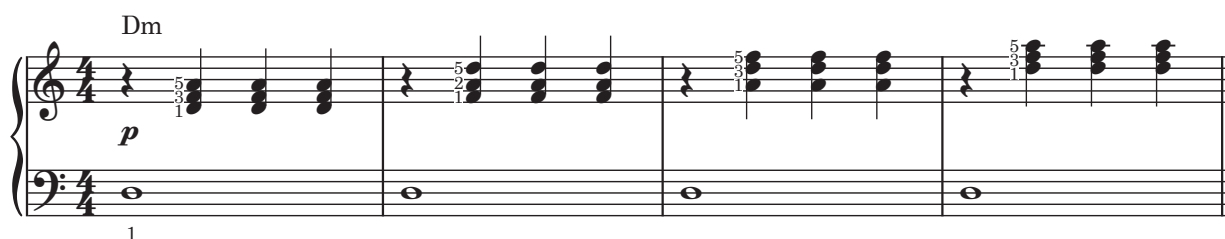
BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DE LIGGINGEN VAN HET D-MINEURAKKOORD

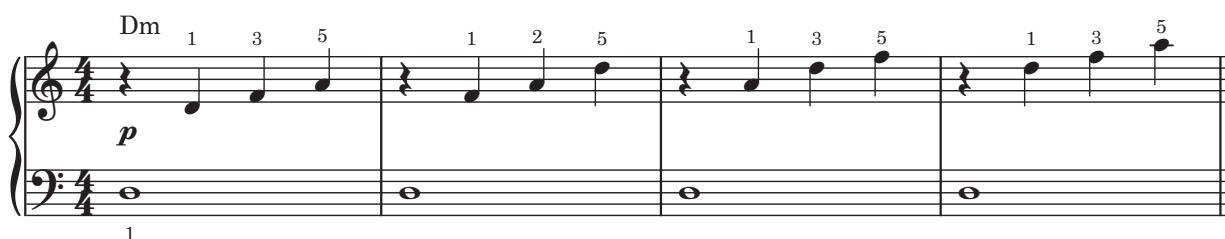

Oefen de verschillende liggingen van **Dm** met de aangegeven vingerzettingen:

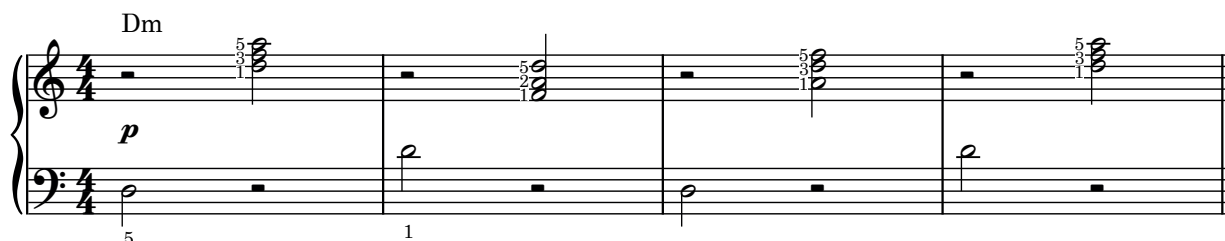
OEFENING 51

OEFENING 52

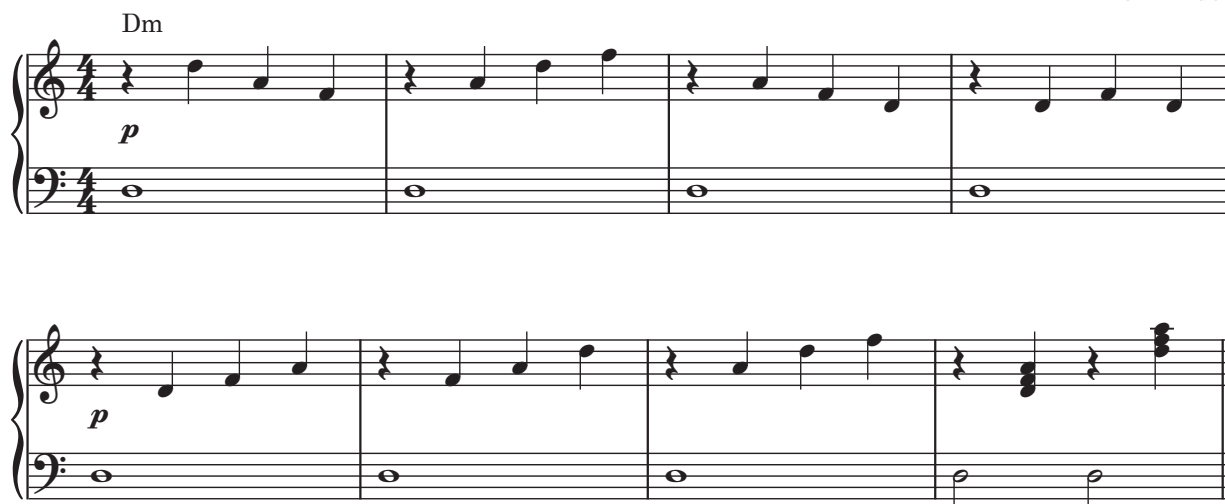

OEFENING 53

Speel de noten uit het **Dm**-akkoord. Bepaal zelf de vingerzetting:

OEFENING 54

STEMVOERINGEN VOOR D-MINEUR

Het **Dm**-akkoord en het **Am**-akkoord gebruiken beide de noot **A**. Deze noot is in de oefening grijs gekleurd. Beide akkoorden spelen we eerst in de grondligging. Let bij de linkerhand op de beweging van de wijsvinger; deze beweegt over de duim:

OEFENING 55

Am Dm Am Dm

5 3 1 5 3 1 5 3 1 5 3 1

5 3 1 2

Het **Dm**-akkoord deelt één noot met het **Am**-akkoord, namelijk de **A**. Dit is de grondtoon van het **Am**-akkoord en **D-A** is de kwint in het **Dm** akkoord.

AKKOORD	Am	Dm
KWINT	E	A
TERTS	C	F
GRONDTOON	A	D

In de volgende oefening spelen we **Am** in de grondligging en **Dm** in de tweede ligging. We laten voor **Am** twee vingerzettingen zien. Bepaal zelf welke je het makkelijkst vindt:

OEFENING 56

Am Dm Am Dm

4 2 1 5 3 1 5 3 1 5 3 1

5 2

Am in de eerste ligging en **Dm** in de grondligging:

OEFENING 57

Am Dm Am Dm

5 2 1 5 3 1 5 3 1 5 3 1

5 2

Am in de tweede ligging en **Dm** in de eerste ligging:

OEFENING 58

Am Dm Am Dm

4 2 1 5 2 1 5 2 1 5 2 1

5 2

OEFENINGEN MET D-MINEUR

We geven in de volgende oefeningen in de eerste maat aan hoe je het pedaal gebruikt. Je kunt bij iedere wisseling van een akkoord het pedaal opnieuw gebruiken.

OEFENING 59

Exercise 59 is a piano exercise in 4/4 time. It consists of two systems of four measures each. The first system shows a sequence of chords: C, Dm, Am, Dm. The second system shows: C, Am, Dm, C. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above the notes. Pedal markings (Ped. and asterisks) are placed below the first measure of each system. The final measure of the second system ends with a double bar line.

OEFENING 60

Exercise 60 is a piano exercise in 4/4 time. It consists of two systems of four measures each. The first system shows a sequence of chords: C, Am, Dm, C. The second system shows: Am, Dm, Am, C. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above the notes. Pedal markings (Ped. and asterisks) are placed below the first measure of each system. The final measure of the second system ends with a double bar line.

OEFENING 61

Exercise 61 is a piano exercise in 4/4 time. It consists of two systems of four measures each. The first system shows a sequence of chords: C, Dm. The second system shows: Am, Dm, C. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above the notes. Pedal markings (Ped. and asterisks) are placed below the first measure of each system. The final measure of the second system ends with a double bar line.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

MELODIE EN AKKOORDEN

We zingen in de volgende oefeningen mee met de akkoorden. Op deze manier krijg je een idee hoe het klinkt als je een zangmelodie met akkoorden begeleidt.

We zingen in de volgende oefening de grondtoon van het akkoord. Je zingt simpelweg de namen van de noten. Je kunt zelf het octaaf kiezen waarin je zingt. Speel eerst alleen met de linkerhand om het meezingen met de grondtoon te oefenen. Als dat lukt, speel je ook met de rechterhand mee. Neem de tijd om de oefening net zo vaak te herhalen tot je deze moeiteloos tegelijk kunt spelen en zingen.

OE FENING 75

In de volgende oefening zing je in plaats van de notennaam de 'oe' klank. De akkoorden en melodie zijn hetzelfde als in de vorige oefening, maar nu alleen als leadsheet. Je kunt de akkoorden net zo spelen als hierboven, maar je kunt ook vrij variëren. Zorg wel dat je de akkoorden boven de melodie aanhoudt.

OE FENING 76

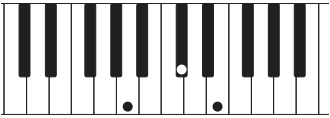
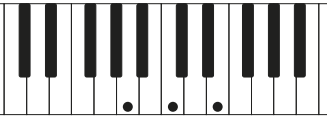
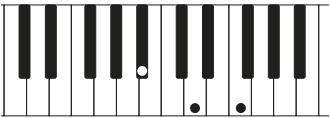
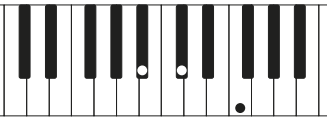
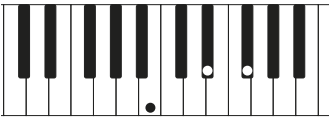
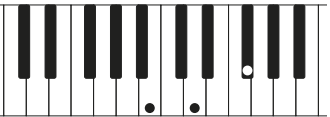
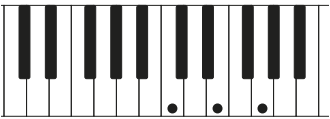
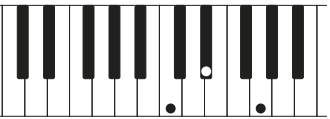
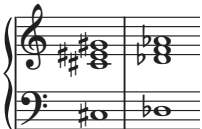
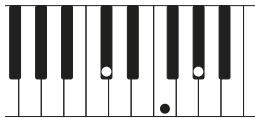
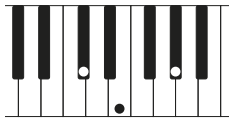
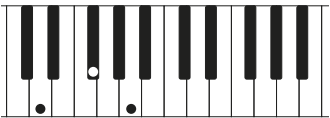
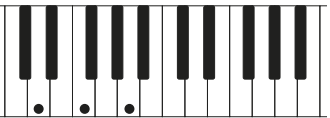
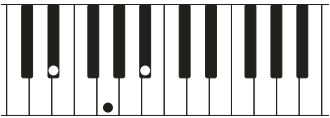
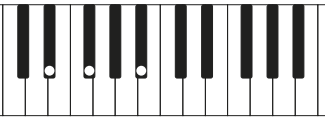
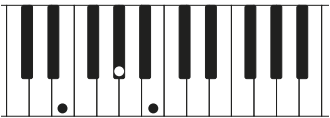
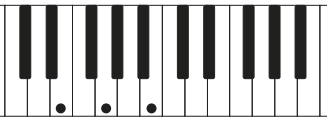
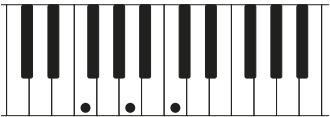
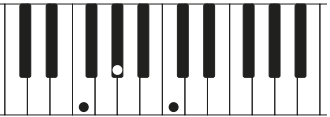
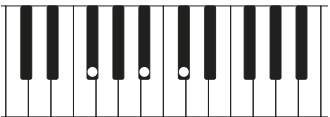
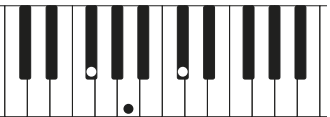
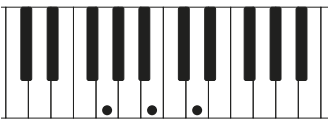
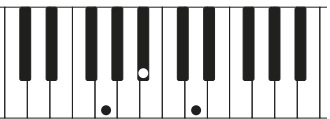
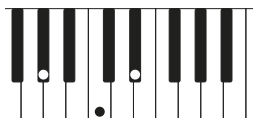
DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DE MAJEUR EN MINEUR AKKOORDEN

 A deel 2 	 Am deel 1
 Bb deel 2 	 Bbm deel 2
 B deel 2 	 Bm deel 2
 C deel 1 	 Cm deel 2
 C# Db deel 2 	 C#m Dbm deel 2
 D deel 2 	 Dm deel 1
 Eb deel 2 	 Ebm deel 2
 E deel 2 	 Em deel 2
 F deel 2 	 Fm deel 2
 F# deel 2 	 F#m deel 2
 G deel 1 	 Gm deel 2
 G# Ab deel 2 	 G#m Abm deel 2